

УДК 338.24:004.738.5

THE ROLE OF DIGITALIZATION IN FORMATION THE FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY OF AN ENTERPRISE

РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Havrikova A.V. / Гаврікова А.В.*s.e.s / к.е.н.*

ORCID: 0000-0003-3880-961

Svynarenko T.I. / Свинаренко Т.І.*s.e.s, docent / к.е.н., доцент*

ORCID ID: 0000-0003-4954-5784

Samodryga Y.V. / Самодрига Я.В.*student / здобувач**Donbas State Engineering Academy, Kramatorsk, Akademichna, 72, 84313**Донбаська державна машинобудівна академія, Краматорськ, Академічна, 72, 84313*

Анотація. В статті розкривається сутність фінансово-економічної безпеки підприємства і підкреслюється наявність динамічних ознак, які змінюються під впливом внутрішнього та зовнішнього середовища. Висвітлено сценарії розвитку цифрової трансформації України в мирні часи, який розробив Український інститут майбутнього. Представлено взаємозв'язок цифровізації бізнес-процесів, фінансово-економічної безпеки і конкурентоспроможності підприємства.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, цифрова економіка, цифровізація бізнес-процесу, інерційний сценарій, цільовий сценарій, конкурентоспроможність.

Вступ.

Розвиток цифрової економіки значно загострив проблеми виживання та забезпечення необхідного рівня фінансово-економічної безпеки сучасних підприємств, перед якими гостро виникла необхідність формування міцного механізму, який дозволить мінімізувати ризики, що пов'язані з впливом зовнішніх та внутрішніх загроз. Українські підприємства, які з 2022 року функціонують в умовах воєнного стану, відчули переваги та недоліки процесу цифровізації, який було активовано під час пандемії коронавірусної хвороби 2019 року, що сприяло досить суттєвим зміни у реалізацію бізнес-процесів.

Необхідність впровадження цифровізації в діяльність підприємств актуалізує наукові дослідження, які спрямовані на поглиблення теоретико-методологічних засад пов'язаних з формуванням фінансово-економічної безпеки. Сучасними українськими науковцями, які присвятили праці дослідженню фінансово-

економічної безпеки підприємства, є: Бондарчук Н.В. [1], Варналій З.С. [2], Дейнека О.В. [3], Дехтяр Н.А. [3], Згадова Н.С. [4], Подольчак Н.Ю. [5], Ковальчук А.М. [6], Краковська В.Я. [5], Соколовська Д. [4] та інших. Підіймаючи питання забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства науковці звертають увагу на чинники впливу та необхідність впровадження заходів, які сприяють отриманню позитивного економічного ефекту і збільшенню вартості підприємства в умовах цифрової трансформації.

Основний текст.

Фінансово-економічна безпека підприємства – це такий фінансово-економічний стан, який сприяє забезпеченню захищеності його фінансово-економічних інтересів від негативних чинників внутрішнього і зовнішнього середовища та створення необхідних фінансово-економічних умов для безперервної успішної діяльності та стійкого розвитку підприємства. Метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства є досягнення найвищої ефективності та стабільності його функціонування і створення передумов для подальшого розвитку шляхом своєчасного виявлення та запобігання зовнішніх і внутрішніх небезпек та загроз [3].

Фінансово-економічна безпека – це стан і здатність фінансово-економічної системи протистояти небезпеці руйнування її організаційної структури і статусу, а також перешкодам у досягненні цілей розвитку [5, с. 6].

Під фінансово-економічною безпекою підприємства необхідно розуміти захищеність потенціалу підприємства у різних сферах діяльності від негативної дії зовнішніх і внутрішніх чинників, прямих або непрямих загроз, а також здатність суб'єкта до відтворення [4; 5, с. 5].

Економічний зміст терміну «фінансово-економічна безпека» свідчить про наявність динамічних ознак, які формуються під впливом внутрішнього і зовнішнього середовища. Також слід визнати, що її досягнення має складний і поступовий процес, який потребує застосування системного підходу.

В свою чергу, фінансовий підхід ґрунтується на низці базових положень, а саме:

- усунення фінансово-економічних загроз і забезпечення фінансової стійкості підприємства [2];
- стійкий фінансово-економічний стан підприємства, який забезпечує захищеність від внутрішніх і зовнішніх загроз [6];
- можливість виконання фінансових зобов'язань та здатність застосовувати відповідні фінансові механізми через фінансові важелі, стимули у фінансових цілях [2].

Вплив цифрової трансформації на фінансово-економічну безпеку підприємства відбувається під впливом макро- і мікрорісередовища. Український інститут майбутнього [7] у мирні часи бачив стратегічний розвиток національної економіки в аспекті цифрової трансформації за двома сценаріями (рис. 1): інерційний (еволюційний) і цільовий (форсований).

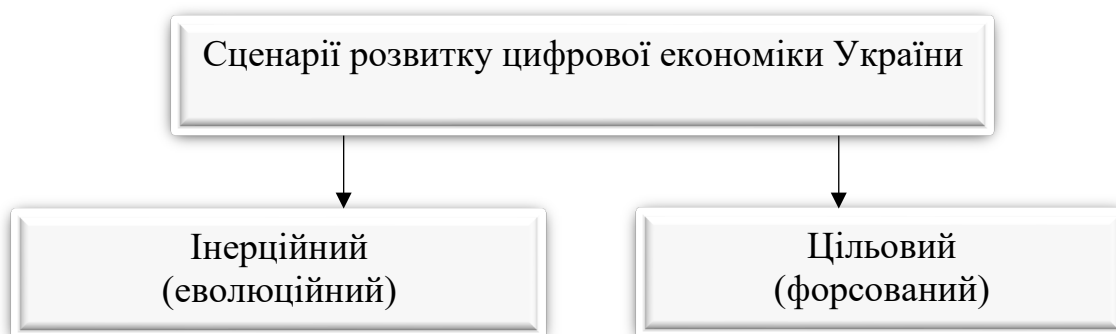

Рисунок 1 – Сценарії розвитку цифрової трансформації в Україні

Джерело: складено авторами на основі джерела [7].

Спираючись на те, що цифровізація – це насичення фізичного світу електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та налагодження електронно-комунікаційної взаємодії між ними [7], сучасні дослідники вважають, що реалізація інерційного сценарію в умовах української економіки в мирні часи показала б неефективний результат, який пов'язано з: трудовою міграцією, втратою конкурентоздатності на зовнішньому ринку, загрозою фінансово-економічної безпеки національної економіки.

При впровадженні цільового (форсованого) сценарію розвитку економіка України отримала б більш оптимістичні наслідки, що передбачало б поступову

цифрову трансформацію протягом 3–5 років. Реалізація проєкту «Цифрова трансформація» повинна була реалізовуватися на локальному, регіональному і національному рівнях. За оцінками експертів при успішній реалізації форсованого сценарію Україна до 2030 р. могла б стати європейським лідером у галузі інновацій та нових технологій і перетворитися на інтелектуальний хаб з привабливими умовами розвитку потенціалу людей.

Для трансформації виробничих процесів на підприємствах в Україні було розроблено Національну стратегію Індустрії 4.0. У свою чергу, цифрова економіка та цифровізація формують цифрове середовище, у якому функціонують усі суб'єкти економічних відносин. Таким чином, механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства потребує адаптації до сучасного цифрового середовища [8]. Фінансово-економічна безпека відіграє значну роль у функціонуванні будь-якого підприємства, особливо в нестійких умовах його функціонування, яка виражається у проведенні наступних заходів:

- виконання цілей і досягнення поставлених завдань підприємства;
- доступ до економічних ресурсів і ринків;
- забезпечення достатнього рівня ефективності фінансово-економічної діяльності;
- створення передумов до стійкого розвитку;
- захищеність від зовнішніх та внутрішніх загроз та небезпек [1, с. 296]

Традиційно цифрова трансформація на підприємствах проходить у три етапи: аналіз бізнес-процесів та стратегічних можливостей; формування команди, що впроваджуватиме зміни; оцінка результатів [7].

Сучасне підприємство акцентує увагу на цифровізації бізнес-процесу і може отримати більший економічний результат ніж конкуренти завдяки орієнтації на споживача, що дозволяє максимально налаштуватися на задоволення його потреб. Конкурентоспроможність підприємства і товару мають тісний причинно-наслідковий зв'язок (рис. 2): чим більше відповідає товар потребам клієнтів, тим більше переваг має підприємство на ринку пропозицій. Тому, сучасну конкурентоспроможність товару складно уявити без базових елементів, а саме:

ціна, якість та унікальність товару. Внаслідок відбувається зростання економічного ефекту і вартості підприємства, що позитивно впливає на фінансово-економічну безпеку в цілому.

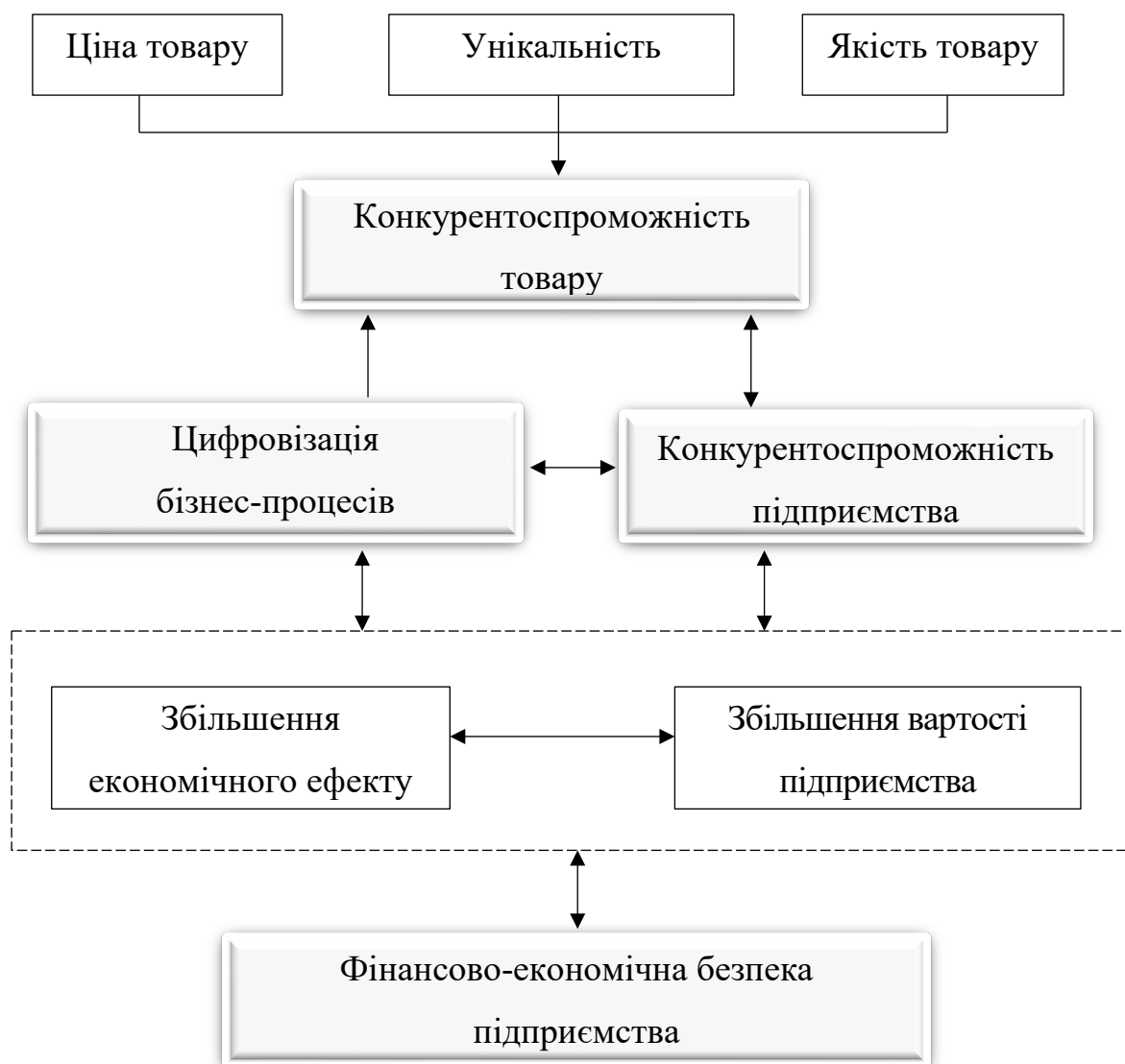

Рисунок 2 – Взаємозв’язок цифровізації бізнес-процесів, фінансово-економічної безпеки і конкурентоспроможності підприємства

Джерело: складено авторами.

Системний підхід у формуванні та реалізації фінансово-економічної безпеки підприємства дозволяє виявити взаємозв’язки між елементами системи та розробити рекомендації щодо їх раціонального використання. Отримуючи синергетичний ефект і спираючись на політику постіндустріального світу поступово відбувається цифрова трансформація підприємств і суспільства в цілому.

Висновки. За останні роки цифрові тренди поступово було впроваджено в багатьох сферах діяльності, які певною мірою вплинули на фінансово-економічну безпеку підприємства. Варто звернути увагу, що фінансово-економічна безпека підприємства знаходиться в постійній динаміці та змінюється під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього походження. Однак, вплив факторів слід розглядати у прив'язці до методики оцінки фінансово-економічної безпеки, яка має якісні та кількісні характеристики при визначенні інтегрального показника, що надає можливість оцінити поточний стан та спрогнозувати майбутні кроки в управлінні підприємством.

В умовах цифрової економіки основними орієнтирами відносно прийняття рішень для суб'єктів ринкових відносин є: швидкість досягнення мети; унікальність, низька ціна і висока якість товарів (послуг). Цифрова трансформація торкнулася більшості суб'єктів ринкових відносин, що призвело до принципових змін в поведінці споживачів і підприємств-конкурентів, які націлені зберегти свою цінність, позиції на ринку та поступово досягати поставлених стратегічних цілей. Розвиток і використання інформаційно-комунікаційних технологій суттєво вплинуло на сучасний стан конкурентоспроможності підприємств і бачення напрямів досягнення ними фінансово-економічної безпеки [9]. Представлений причинно-наслідковий зв'язок між цифровізацією і фінансово-економічною безпекою підприємства свідчить, що вони мають безпосередній вплив один на одного через призму конкурентоспроможності, а результат їх взаємодії акумулюється в отриманому фінансовому результаті та вартості підприємства.

Література

1. Бондарчук Н.В. Фінансово-економічна безпека як запорука розвитку малого підприємства . *Молодий вчений*. 2018. № 10 (1). С. 296–299.
2. Варналій З.С. Економічна безпека: навч. посіб. Київ : Знання, 2009. 647 с.
3. Дехтяр Н.А., Дейнека О.В. Стратегії підприємства. Фінансово-економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення. URL:

https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstreamdownload/123456789/50151/5/Dekhtiar_Finansovo-ekonomichna_bezpeka.pdf;jsessionid=993D69A8D6DE075112C7FD9DF502FC42

4. Згадова Н.С., Соколовська Д. Підходи до забезпечення управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Економіка, фінанси, облік та право: теоретичні підходи та практичні аспекти розвитку: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 24 лютого 2021 р.): у 2 ч.* Полтава: ЦФЕНД, 2020. Ч. 1. С. 117–119.

5. Подольчак Н.Ю., Карковська В.Я. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посібник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. 268 с.

6. Оніщенко В. Аналіз фінансових результатів підприємства <https://www.golovbukh.ua/article/7128-analz-fnansovih-rezultatv-dyalnost-pdprimstva>

7. Ковальчук А.М. Фінансово-економічна безпека підприємства в контексті адаптації до викликів цифрового середовища. *Economics Bulletin*, 2020. №3. С. 152–159. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2020/3/EV20203_152-159.pdf

8. Україна 2023Е – країна з розвинутою цифровою економікою. 2019. URL: <https://hvylya.net/analytics/economics/ukraina-2030e-kraina-z-rozvinutoju-cifrovoju-ekonomikoj.html>

9. Гаврікова А.В., Свиначенко Т.І. Розвиток фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах цифрової економіки. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA», (February 28, 2025; Bern, Switzerland)*, 2025. С. 46–53. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/2483>

Abstract. The article explores the essence of an enterprise's financial and economic security, emphasizing its dynamic nature shaped by internal and external environmental factors. It highlights the development scenarios of digital transformation in Ukraine during peacetime, as proposed by the Ukrainian Institute for the Future. The study presents the interrelation between business process digitalization, financial and economic security, and enterprise competitiveness.

Keywords: financial and economic security, digital economy, digitalization of business processes, inertial scenario, target scenario, competitiveness.

Стаття відправлена: 20.05.2025 р.

© Гаврікова А.В., Свиначенко Т.І., Самодрига Я.В.